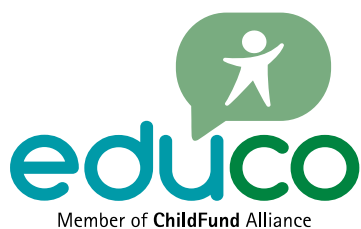

ACTIVA L'ESCOLTA

GUIA DIDÀCTICA

per al desenvolupament d'activitats que fomentin
l'escolta activa en els centres educatius

Activa l'Escolta.

Guia didàctica per al desenvolupament d'activitats que fomentin l'escolta activa en els centres educatius.

Primera edició: **2020**

© **Educo**

És permesa la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment sempre que se n'esmenti la font i es faci sense finalitats comercials.

Textos: Gema Luengo, Montse Bobés, Juanvi Plaza, Miriam Torán, María Millán

Traducció: Judith Escales

Direcció creativa y maquetació: Elena Martí, Anaïs López

Il·lustracions: Eduard Altarriba

Coordinació de campanya: Juanvi Plaza

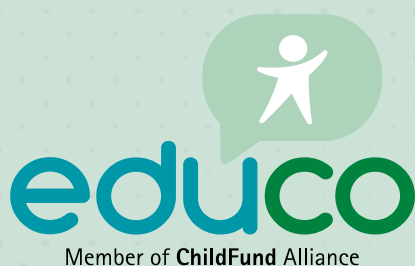
Agraïments: A Cipó Company per la seva creativitat, les seves idees i per la seva dedicació i professionalitat en el desenvolupament de la campanya.

Consulta dels materials Activa l'Escolta (en castellà): <https://www.activaescucha.org>

Per a més informació sobre els temes tractats en aquest document, poseu-vos en contacte amb: educoco@educoco.org o info@activaescucha.org

Sobre nosaltres

Educo és una ONG de cooperació global per al desenvolupament centrada en l'educació i la protecció dels infants, que actua a 13 països mitjançant projectes en què participen més de 800.000 infants.

Els darrers anys Educo ha augmentat la seva actuació **Espanya i s'ha posicionat com un actor rellevant en temes de benestar i drets dels infants.**

Aportem una visió global de la situació dels infants i actuem mitjançant **accions de recerca, intervenció, incidència política i mobilització de la ciutadania.**

La nostra feina està enfocada en **acompanyar infants i adolescents** per promoure ambients de canvi i bon tracte que els permetin empoderar-se, fer realitat els seus drets en entorns lliures de violència, reconèixer-se en aquests drets i **créixer com a persones i ciutadans i ciutadanes.** Tot això és possible **gràcies a centres educatius, entitats socials, administració pública, plataformes d'infants i cooperació i d'altres actors relacionats amb els infants.**

La campanya sorgeix d'escoltar els nois i noies...

Des del 2015, Educo desenvolupa un procés de recerca sobre violència exercida contra els infants denominat “Érase una Voz” (hi havia una vegada una veu), amb participació de nois i noies de 10 a 15 anys en les diferents fases d'estudi i de comunicació de resultats, com a membres d'un Consell Assessor Infantil. Aquest grup ha estat el motor de totes les actuacions. En una de les seves trobades es demanaven per què les persones adultes no escoltaven les seves denúncies sobre vulneració de drets en general, i sobre diferents tipus de violència exercida contra els infants en particular. Segons el grup, la resposta és clara: “perquè les persones adultes hi senten, però no escolten”.

Així, arran dels resultats de la recerca, sorgia una de les principals conclusions: **l'escolta és una condició necessària perquè els infants siguin tinguts en compte en els problemes que els afecten en el seu dia a dia, en el si de les seves famílies, en els seus centres educatius, als seus barris i en les polítiques d'infància a nivell més global.** Davant d'aquesta demanda sorgeix una pregunta: com hem d'escoltar els infants? Nois i noies que han compartit les seves opinions pel que fa a les diferències entre sentir-hi i escoltar han dit que escoltar és parar atenció a allò que diu una altra persona. Això implica que per escoltar activament cal estar disponibles i mostrar interès per la persona que parla. A més, destaquem tres qüestions importants: **benestar, respecte i afecte.**

L'escolta és una condició necessària perquè els infants siguin tinguts en compte en els problemes que els afecten en el seu dia a dia

Però escoltem de debò els infants i els adolescents? Per exemple, en la crisi generada per la COVID-19, hem escoltat les seves veus? Se'ls ha tingut en compte de manera suficient per informar-los adequadament i parar atenció als seus sentiments, problemes, idees i propostes? Davant d'aquest panorama en el qual s'estan reconstruint maneres de fer en els àmbits educatius, creiem que escoltar-los atentament és imprescindible.

L'acte d'escoltar activament, en general, requereix l'interès pel benestar del nostre interlocutor: que la persona a la qual escoltem se senti important i tinguda en compte a partir de la nostra disponibilitat i predisposició per a l'escolta. Desitgem saber què li passa, què pensa, com se sent i com

podem actuar perquè compleixi les seves expectatives de sentir-se veritablement escoltada i tinguda en compte. El respecte és fonamental, sense qüestionaments sobre la seva edat, gènere, procedència... I l'afecte és imprescindible: l'art d'escoltar és un acte d'afecte, d'amor, de tendresa. Sense escolta no hi pot haver diàleg. Sense diàleg, no hi pot haver treball en comú ni avanç en la societat.

**Respectar-los
vol dir deixar de
banda els nostres
prejudicis i no
menysprear la seva
opinió perquè la seva
edat o diversitat ens
fan pensar que no
tenen capacitat**

Si volem aplicar una escolta activa als infants i adolescents, cal considerar totes les qüestions comentades anteriorment i, a més, **reconèixer les seves capacitats**. Respectar-los vol dir deixar de banda els nostres prejudicis i no menysprear la seva opinió perquè la seva edat o diversitat ens fan pensar que no tenen capacitat d'interpretar el que els passa o trobar solucions als seus problemes. Infants i adolescents ens han demanat que els escoltem amb atenció, amb la importància que es mereixen, amb respecte, amb amor, sense paternalisme i reconeixent els seus drets i capacitats. Ens demanen disponibilitat, presència i "ment oberta" per treballar de manera cooperativa amb elles i ells i lluitar per una societat més justa per a tothom. Per aquest motiu llancem la campanya de mobilització social "Activa l'Escolta".

Des d'Educo ens hem preguntat quines implicacions té l'ESCOLTA ACTIVA per als infants i adolescents. Aquesta guia recull alguns fonaments teòrics i propostes pràctiques per millorar l'escolta en un context educatiu, sense oblidar que, gràcies a l'escolta, continuem aprenent del que els infants ens volen dir.

Índex

Activar l'escolta perquè es compleixin els drets dels infants	8
L'escolta activa en l'àmbit socioeducatiu	10
L'escolta activa com a eina per combatre l'adultcentrisme	13
L'escolta activa com a element bàsic en la resolució de conflictes	14
L'escolta com a element bàsic de la participació i la democràcia a la comunitat	15
Conclusions	17
Què es vol aconseguir amb la campanya i a qui va dirigida?	18
La campanya com a finalitat i com a recurs	19
Quina és la proposta metodològica?	21
Descripció de les fases	22
Esquema d'accions proposades	28
Descripció de les activitats proposades	31
Fase 1 - Informació/Organització Club de l'Escolta	31
▪ 1.A Abans de començar... llegir, pensar i escoltar	31
▪ 1.B En equip arribem més lluny: creació del Club de l'Escolta	32
▪ Fase transversal - Motivació/Comunicació	33
▪ T.A Sembrem l'escolta!	33
▪ T.B Entrenant l'escolta!	33
▪ T.C Mira, llegeix i escolta!	35
▪ T.D Escoltem a través de l'art	36
▪ T.E El Racó de l'Escolta, un lloc per compartir	37

Fase 2 - Diagnòstic i anàlisi	38
▪ 2.A Test de l'Escolta, un moment per conèixer-nos millor	38
▪ 2.B Perquè ens escoltin... cal crear	38
▪ 2.C Parlar en llibertat, compromís d'escoltar	39
▪ 2.D Mapa per planificar els canvis	39
Fase 3 - Acció	40
▪ 3.A Decàleg per activar l'escolta	40
▪ 3.B Per fer que ens escoltin, no cal cridar	40
▪ 3.C Per fer que ens escoltin a través del paper, de vegades cal més que escriure	41
Fase transversal - Avaluació	42
▪ TE.A Identifiquem què hem après amb l'escolta. El que ens queda per fer	42
▪ TE.B Test de l'Escolta. Avaluació del canvi	43
▪ TE.C Avaluació final	43
Fase 4 - Tancament, celebració i posada en comú de l'aprenentatge	44
▪ 4.A Acte de carrer/comunicació	44
▪ 4.B Perquè el món ens escolti	44
Altres recursos de la campanya	45
El Kit de l'Escolta	45
Plataforma en línia	46
Bibliografia i bibliografia web	47
Articles i llibres d'assaig	47
Publicacions sobre dinàmiques, jocs i activitats	48
Adreces interessants a internet	48

Activar l'escolta, perquè es compleixin els drets dels infants

“No és el mateix
sentir-hi que escoltar”

De la capacitat de sentir-hi sorgeix l'escolta, però sentir-hi, —l'oïda— és una qüestió biològica i escoltar s'associa a un component cultural. Mentre sentir-hi és un procés que afecta només l'oïda, l'escolta implica el pensament, la memòria, l'associació d'idees, el coneixement del món, la personalitat, etc.

Generalment tenim la noció que l'escolta és un acte passiu, mitjançant el qual una persona rep informació. Però l'escolta és un procés actiu i es considera un element important en la comunicació entre les persones. Es relaciona de manera estreta amb les **habilitats socials i la pràctica de l'empatia**.

Quan escoltem un mitjà de comunicació (ràdio, televisió, internet...) l'escolta té un sentit unidireccional. Però **l'escolta activa** té com a objectiu conèixer no només el contingut del missatge, sinó també el sentiment o l'actitud de la persona que escoltem. Per això cal disponibilitat, atenció i sensibilitat per interpretar els significats. Per aconseguir-ho podem

L'escolta veritablement activa és la que registra diversos tipus de comunicació. Per exemple, es poden observar expressions facials, la postura del cos, la respiració o els moviments de les mans i els ulls

fer-nos preguntes com: què vol transmetre aquesta persona?, quins significats té per a ella el missatge? Per respondre aquestes preguntes cal tenir en compte que no tota la comunicació és verbal.

L'escolta veritablement activa és la que registra diversos tipus de comunicació. Per exemple, es poden observar expressions facials, la postura del cos, la respiració o els moviments de les mans i els ulls. També es poden distingir veus que transmeten dubte, fan servir diferents tons, posen èmfasi o s'expressen amb un xiuxiueig. I quan escoltem també transmetem i comuniquem coses a la persona interlocutora. Per exemple, en una escolta activa no s'avalua ni es jutja, s'intenta observar

atentament, es fan preguntes, s'aporta sinceritat amb respecte, es reprenen les paraules de l'altra persona per respondre. Encara que també cal **tenir en compte la diversitat cultural**. Per exemple, mirar directament als ulls en un context cultural pot significar respecte i, en un altre context, pot ser irrespectuós i provocar malentesos, incomoditat, desconfiança.

L'escolta activa requereix pràctica i sobretot canvi en les nostres pròpies actituds. Cal tenir un sincer interès per la persona interlocutora i la disposició a renunciar a la nostra manera personal de veure el món. És a dir, obrir-nos a interpretar i posar-nos en el lloc dels altres i donar la **possibilitat de canviar també el nostre pensament inicial**. Una de les condicions ètiques de l'escolta activa és que la persona interlocutora ha de ser objecte de **respecte**, fins i tot si les seves idees i pensaments són perjudicials per al bé comú. No totes les idees són igualment respectables, però cal **distingir entre la persona que parla i els continguts de les seves paraules**. Quan això ocorre, es pot establir un diàleg que defensi les nostres llibertats i drets fonamentals.

L'escolta activa és un element important de la **Comunicació no Violenta (CNV)**. Té a veure amb l'empatia, és a dir, amb aprendre a escoltar el que observem, senten, necessiten i ens demanen els altres tenint en compte els quatre components: observació dels fets; presa de consciència del que sentim davant del que observem o el que ens diu l'altra persona; detecció de les nostres necessitats pròpies relacionades amb aquest sentiment; i finalment, realització de la petició o devolució a l'altra persona per enriquir la vida de tots dos, sense judicis.

L'escolta activa en l'àmbit socioeducatiu

Entre les habilitats per aconseguir la **competència comunicativa** apareix l'escolta juntament amb la parla, la lectura, l'escriptura... Totes es consideren elements fonamentals en el món educatiu. Però en aquest àmbit, generalment predomina una pedagogia transmissiva, és a dir, amb un sentit unidireccional, amb una persona educadora que parla i les altres, l'alumnat, paren atenció. D'altra banda, la **pedagogia interactiva** es caracteritza per la participació basada en l'escolta activa, el diàleg i l'acció col·lectiva.

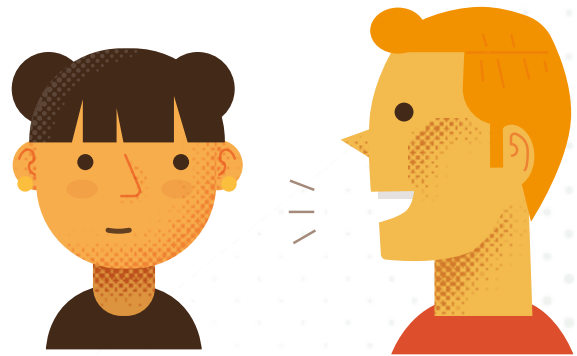
A nivell pedagògic, diversos autors han investigat sobre la importància de l'escolta des de diferents enfocaments i contextos educatius. En l'àmbit de la lingüística s'han desenvolupat treballs que defineixen i analitzen **l'escolta comprensiva**, estudiant **com es construeixen els significats en l'oïdor per entendre els missatges de la persona emissora**.

La **pedagogia de l'escolta** és un terme que sorgeix en el context comunitari de les escoles de la Reggio Emília (Itàlia), promogut per mestres com Loris Magaluzzi. Aquesta proposta ens convida a considerar "l'escolta múltiple" com un acte que involucra una comunitat, mestres, infants, famílies, etc. Convida les persones a escoltar-se a si mateixes i també les unes a les altres. Des de l'escolta interna, les idees i reflexions pròpies s'enriqueixen i modifiquen a través de l'escolta dels altres, per comparació, intercanvi i reformulació d'idees que ens porten a una presa de decisions més democràtica i basada en els interessos d'un grup. A més, a través de l'observació i la recerca educativa, es produeix una interpretació d'esdeveniments que

necessita d'un component de devolució cap a les persones que ens envolten, per traslladar-los la nostra interpretació personal del que hem escoltat, i obrir la possibilitat de saber si ho hem interpretat malament. Per tant som davant d'una **qüestió ètica** ja que ens cal el desig d'escoltar i de realitzar una anàlisi per a la interpretació dels significats, però també d'estar oberts a la incertesa, a abandonar inclinacions a creences, coneixements, tòpics i tradicions culturals. **L'escolta és la base de qualsevol relació d'aprenentatge** perquè en l'intercanvi hi ha nou coneixement i noves habilitats.

L'escolta ens connecta amb altres persones, encara que siguin diverses.

Generalment no hi ha un reconeixement de la diversitat i de les situacions de privilegi d'uns grups davant la desigualtat d'altres grups que són silenciats o no escoltats. L'escolta ens convida a repensar la nostra posició de poder davant de persones interlocutores. Per exemple, en qüestions de gènere, interculturalitat o edat: homes davant de dones; persones blanques davant de persones negres; persones adultes davant d'infants. Sovint aquestes diferències es manifesten en el nostre llenguatge o les nostres maneres d'actuar. El canvi requereix obertura, reconeixement dels nostres privilegis, prejudicis i estereotips, capacitat per posar en dubte el que creiem conèixer. En la pràctica això es tradueix en una obertura per valorar altres punts de vista i per interpretar i donar significat als missatges d'altres persones. L'escolta és una relació ètica basada en el respecte per les diferències (edat, sexe, gènere, ètnia, cultura, nacionalitat, diversitat funcional, etc.). No es tracta d'escoltar passivament, sense pensament, amb la finalitat de reiterar el que ja se sap. És important la trobada, aquest moment en el qual estem oberts a afectar i ser afectats i es produeix experimentació, nou pensament i evolució.

Cal un espai, un context adequat, etc. en què ens sentim en llibertat, amb confiança per a l'expressió d'emocions, i en què apareguin diferents representacions de llenguatges i s'estableixi un veritable diàleg

L'escolta provoca emocions i rep la influència de les emocions d'altres persones.

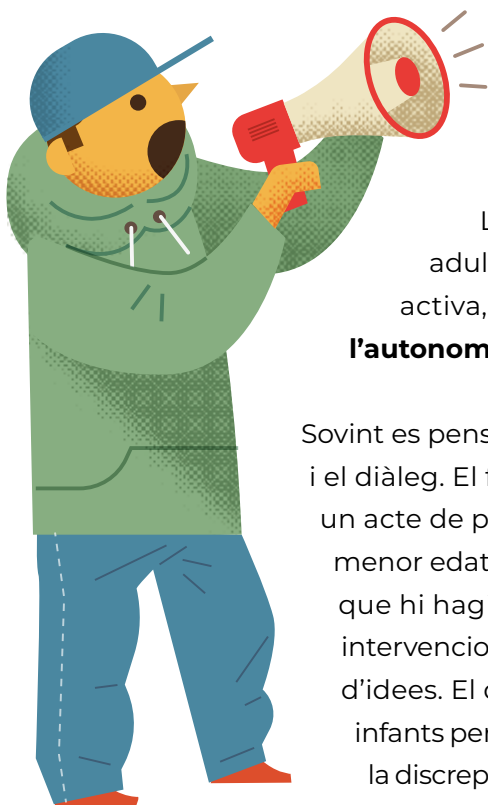
No es realitza només amb l'oïda, sinó amb tots els sentits ja que li cal reconèixer llenguatges i codis múltiples, inclosos els provocats pel silenci. Ha de partir del desig i la sensibilitat per conèixer millor els altres i també de voler ser escoltats. Té l'avantatge d'enriquir totes les persones, les que s'expressen i les que escolten, perquè dona visibilitat, rellevància, legitimitat, etc. Requereix curiositat, necessitat de resoldre dubtes, aprendre i fer preguntes, etc. Cal un espai, un context adequat, etc. en què ens sentim **en llibertat, amb confiança per a l'expressió d'emocions**, i en què apareguin diferents representacions de llenguatges i s'estableixi un veritable diàleg entre totes les parts.

Paulo Freire, com a pedagog referent de l'educació popular més enllà de l'àmbit educatiu formal, és l'impulsor del denominat **aprenentatge dialògic**. És el defensor d'una pedagogia basada en el diàleg en què les paraules, alhora, tenen dues dimensions: la reflexió i l'acció. Freire valora el compromís social, la llibertat, la reflexió crítica, la humilitat i l'amor en l'acte educatiu dialògic. I en aquest sentit l'escolta activa és un component essencial. Critica les actituds paternalistes i amb interessos particulars o partidistes. Convida a les relacions horitzontals entre educadors i educands com un equip de recerca sobre la realitat que els envolta, per descodificar-la plegats a través de la reflexió i la interacció dialògica, amb la finalitat de transformar-la.

 Transformant el terme “usuaris” en “participants” que intervenen en la creació col·lectiva de contingut i fomentant accions recíproques com a diàleg. Es tracta de no reduir el seu paper a mirar, llegir, oir, copiar, etc.

Dins l'aprenentatge dialògic destaquen projectes de **filosofia per a infants** en què la reflexió i l'escolta activa en la comunitat dialògica resulta un element fonamental per mantenir el diàleg filosòfic. A partir de la pregunta filosòfica es produeix un pensament que és compartit amb la comunitat per provocar un intercanvi i l'elaboració de coneixement nou. En aquest procés es fomenta el pensament crític (que analitza la informació rebuda), acurat (per respectar la persona interlocutora) i creatiu (el que sorgeix quan s'elaboren noves idees). El diàleg filosòfic no té com a objectiu la presa de decisions, però a través de la seva pràctica s'afavoreix el raonament necessari per a una construcció col·lectiva que permet arribar a una millor presa de decisions i posada en acció de processos consensuats per tota la comunitat.

La **pedagogia de la interactivitat en l'àmbit de les tecnologies de la informació** convida a aplicar l'escolta a través d'un mitjà digital. Per exemple, transformant el terme “usuaris” en “participants” que intervenen en la creació col·lectiva de contingut i fomentant accions recíproques com a diàleg. Es tracta de no reduir el seu paper a mirar, llegir, oir, copiar, etc. No es tracta només de ser consultats, sinó de poder intervenir en la producció de contingut i tenir possibilitat de modificar un missatge per produir i compartir significats múltiples amb altres persones. Si existeix silenci virtual és important analitzar si hi ha una bretxa digital i per tant exclusió de persones que no poden ser escoltades i manca de representativitat de les seves idees en la comunitat.

L'escolta activa com a eina per combatre l'adultcentrisme

La posada en marxa de processos dialògics entre persones adultes i infants i adolescents, basats en una veritable escolta activa, contribueix a **superar el proteccionisme i a fomentar l'autonomia**.

Sovint es pensa que donant la paraula als infants ja fomentem l'escolta i el diàleg. El fet de donar la paraula als infants es pot considerar com un acte de poder: “jo, persona adulta, et concedeixo a tu, persona de menor edat, la possibilitat de parlar”. I que els infants parlin no vol dir que hi hagi un diàleg igualitari, amb una escolta activa. Sovint són intervencions per respondre preguntes sense possibilitat d'intercanvi d'idees. El diàleg basat en l'escolta activa necessita la **llibertat** dels infants per poder expressar-se, respecte mutu, reflexió, assumpció de la discrepància, serietat, autoestima, atenció, veracitat, argumentació i bones relacions personals.

Als infants i adolescents els agrada col·laborar en les solucions dels problemes que els afecten. Per això és important garantir que les seves opinions siguin escoltades i plenament considerades. Però sovint les persones adultes no creiem en les seves capacitats o volem controlar els infants. **L'adultcentrisme és la visió de superioritat**, accés a privilegis i diferència de poder entre diferents grups d'edat, en favor de les persones adultes. Aquestes relacions desiguals s'expressen en **maneres d'actuar com la pràctica denominada adultisme**. Aquest concepte es refereix a qualsevol comportament, acció o llenguatge que limita o posa en dubte les capacitats dels infants i adolescents, pel sol fet de tenir menys anys de vida. Els missatges adultistes són comuns en frases com “ets massa petit per entendre-ho”. L'adultisme és un dels motius que no s'escolti els infants i adolescents. Per superar-lo cal **humilitat, reconeixement i respecte**. Cal que les persones adultes aprenguin a acompanyar, guiar, escoltar, coconstruir límits, negociar, conversar, educar i aprendre noves formes de relació amb infants i adolescents.

L'escolta activa com a element bàsic en la resolució de conflictes

Els infants i adolescents volen ser subjectes actius en la resolució dels problemes que els afecten, com per exemple en qüestions relacionades amb violència entre iguals exercida en el seu entorn socioeducatiu. L'escolta activa juga un paper important en processos de mediació escolar. Un exemple d'això són les **pràctiques restauratives**, en què es valora la participació, la responsabilitat, l'expressió de sentiments i necessitats i la inclusió i el rebuig de les accions violentes, però no de les persones. Aquests valors afavoreixen els sentiments de benestar i de justícia en la comunitat. L'origen de l'enfocament restauratiu en la mediació escolar rau en la justícia restaurativa, que emfatitza la reparació del dany ocasionat i el restabliment de les relacions en lloc de la sola implementació un càstig. Aquesta pràctica, a més, és una forma de prevenció, ja que evita la reincidència dels conflictes. Les pràctiques restauratives necessiten la implicació de tota una comunitat i contribueixen a enfortir vincles ja que, en la resolució de problemes, s'assumeixen responsabilitats per retre comptes per les decisions preses i s'afavoreixen les relacions positives entre les persones implicades.

Un dels instruments per aplicar una pràctica restaurativa és l'organització de **cercles o reunions per a l'escolta**. En aquest espai s'evita aprofundir en els fets esdevinguts que ja són coneguts per totes les persones presents, i la qüestió central és com han afectat aquests fets a les persones i als seus sentiments. Això ocasiona un impacte emocional que afavoreix

la tornada a la tranquil·litat i al benestar. L'escolta activa es fomenta entre els participants a partir de preguntes promotores del diàleg, sobre la base de compartir sentiments i pensaments sobre com ha afectat el que ha passat durant i després del conflicte. A més, a través del diàleg sorgeixen les necessitats i accions que es podrien dur a terme per restaurar un marc de convivència pacífica. Aquest procediment es contraposa a la pràctica tradicional d'identificació de la persona culpable, la indagació sobre els fets, la revisió de la norma infringida i la determinació del càstig corresponent. **En definitiva, el model restauratiu promou l'escolta activa, l'expressió de sentiments i necessitats i l'empatia** per entendre com els fets afecten les persones. A més, perquè hi hagi un procés de transformació, l'objectiu ha de ser la visualització del procés de canvi a partir de cobrir les necessitats, establir els recursos, els espais i els temps per complir els acords.

L'escolta com a element bàsic de la participació i la democràcia en la comunitat

L'escolta apareix en la **Convenció sobre els Drets dels Infants** (1989). **L'article 12 diu:**
"1. Els Estats membres han de garantir a l'infant amb capacitat de formar-se un judici propi el dret a manifestar la seva opinió en tots els afers que l'afectin. Les opinions de l'infant han de ser tingudes en compte segons la seva edat i maduresa. 2. Amb aquesta finalitat, l'infant han de tenir especialment l'oportunitat de ser escoltat en qualsevol procediment judicial o administratiu que l'afecti".

Ser escoltats és un dret, i a més és una condició necessària per a la pràctica democràtica en la qual els infants exerceixen la seva participació i la seva ciutadania activa. El 1969, Arnstein va publicar la seva "Escala de la Participació Ciutadana". Des de llavors s'han proposat desenes de models alternatius per descriure i categoritzar la participació en les seves variades dimensions. En el cas de la participació infantil els models més coneguts són els proposats per Hart, Casas o Trilla i Novella. En tots ells apareix algun nivell en el qual infants i adolescents són escoltats, des de posicions més consultives (se'ls convida a opinar sobre diversos assumptes, proposar o valorar proposta) fins a posicions en què s'assumeix major compromís per ésser tinguts en compte i fins i tot s'involucra totes les parts en la presa de decisions. En tots aquests nivells de participació cal una valoració de com s'està produint el procés d'escolta i com les persones adultes poden exercir una veritable escolta activa i tenir en compte el que els infants volen dir.

L'actitud d'escolta és una necessitat per a l'enfortiment de la democràcia. Disposar d'aquesta actitud pot considerar-se aleshores una postura ètica i política. Una bona governança basada en valors democràtics i en la participació de la ciutadania exigeix posar en marxa mecanismes d'escolta activa permanent en qüestions que l'afecten directament en l'àmbit local, però també en un món globalitzat. **Calen temps, espais de trobada i eines**

Cal aprendre a respectar els altres i el bé comú, a relacionar-se, a valorar diferents opinions, a comprometre's, a resoldre conflictes de manera pacífica

per saber què pensa, opina i sent per poder establir el diàleg que permeti una proximitat en la gestió dels recursos i en la presa de decisions. Aquesta interacció pot ser consultiva o implicar més interacció a partir de xarxes o mecanismes més participatius que incorporen l'escolta activa. Els fòrums locals, grups de treball, consells ciutadans, consells infantils, etc. són exemples que fan possible la creació col·lectiva de continguts i accions.

En un context educatiu, la democràcia **no s'aprèn en un text o en la lliçó del professorat**, sinó que s'exerceix des d'un espai real de participació. Cal aprendre a respectar els altres i el bé comú, a relacionar-se, a valorar diferents opinions, a comprometre's, a resoldre conflictes de manera

pacífica, etc. Per a tot això és important desenvolupar habilitats com l'empatia, la presa de consciència social, les habilitats del diàleg i la comunicació assertiva. La competència de practicar l'escolta activa juga un paper fonamental en el diàleg i hauria de dur-se a terme amb totes les implicacions que s'han exposat en capítols anteriors. És un repte dur a terme una escolta activa no només entre els infants, sinó també entre infants i persones adultes en processos de participació. **Les actituds i competències hauran de conrear-se per totes dues parts** des de la reflexió i la pràctica.

Conclusions

Amb tots els arguments exposats fins al moment, podríem concloure dient que amb una veritable escolta activa...

- ... potenciem l'autoestima*
- ... estimulem el llenguatge*
- ... afavorim la comunicació bidireccional*
- ... adquirim informació rellevant*
- ... ampliem el coneixement i les referències culturals*
- ... estimulem el pensament crític, acurat i creatiu*
- ... aprenem*
- ... conreem l'amistat i les bones relacions personals*
- ... afavorim el camí cap a la igualtat i el repartiment de poder*
- ... contribuïm a un ambient de pau*
- ... prenem decisions millors (individuals i grupals)*
- ... afavorim el treball cooperatiu i la innovació*
- ... facilitem una convivència democràtica*

“i afavorim el compliment dels drets dels infants”

Tots aquests ingredients són necessaris en la construcció d'una ciutadania global, basada en drets que sorgeixen de necessitats i responsabilitats, tant individuals com col·lectives. Contribueixen a la construcció d'un món millor des de pràctiques locals basades en l'escolta activa d'infants i adolescents com un col·lectiu amb capacitat per contribuir a la presa de decisions i actuar en favor del bé comú en totes les societats del món. Persones adultes, infants, adolescents, joves... necessitem practicar l'escolta activa en un marc d'igualtat. Esperem que a través de la campanya “Activa l'Escolta” comencem un camí d'aprenentatge col·lectiu per contribuir a crear societats **més democràtiques**, pacífiques, justes i igualitàries, innovadores i intel·ligents (des dels punts de vista racional i emocional).

Què es vol aconseguir amb la campanya i a qui va dirigida?

La campanya “Activa l’Escolta” té l’objectiu principal de visibilitzar la importància de l’escolta i crear espais d’escolta activa entre infants i adolescents i entre aquests i les persones adultes. Mira de visibilitzar la importància de l’escolta a partir de les aportacions pròpies de les persones protagonistes de la campanya amb la creació de comunitats compromeses amb l’escolta envers infants i adolescents.

Així, els principals destinataris són els mateixos infants, i també les persones adultes que els envolten en la seva comunitat educativa: professorat, famílies, personal no docent i associacions i entitats socials de l’entorn. A més, la campanya tractarà d’implicar altres actors socials rellevants per donar difusió i per fer complir els drets dels infants com poden ser els mitjans de comunicació i diverses administracions públiques.

Aquesta guia s’adreça principalment al professorat i equips educatius que participen en el procés, però també pot servir com una eina de consulta per a aquelles persones que participen en la campanya en la comunitat educativa. A més, aquest material es complementa amb d’altres que estaran a la disposició del públic general perquè puguí conèixer-ne continguts, així com per realitzar alguna de les seves activitats a través d’una plataforma web i del Kit Activa l’Escolta.

La campanya com a finalitat i com a recurs

Les accions de la campanya “Activa l'Escolta” estan relacionades amb les àrees curriculars de l'educació primària i secundària en l'àmbit formal, principalment en nivells educatius de 5è i 6è de primària i 1r i 2n d'ESO. Tot i així, poden ser realitzades i adaptades per a cursos superiors i àmbits diferents ja que **el disseny permet realitzar-les des d'un procés participatiu de caràcter intergeneracional** (cursos superiors d'educació secundària, batxillerat, formació professional bàsica, educació no formal). A més, els objectius i continguts de la campanya estan estretament vinculats amb la vida quotidiana i la bona convivència en qualsevol comunitat educativa. L'escolta és un element fonamental en l'exercici de les habilitats socials i l'adquisició de competències comunicatives entre els membres d'una comunitat, tant per a l'alumnat com per a les persones adultes.

Hem dissenyat un seguit d'activitats adreçades a l'alumnat del tercer cicle de primària i primer cicle de secundària per promoure l'escolta activa als centres educatius

Els continguts i la metodologia proposats poden ser complementaris o servir com a eina de suport en els possibles projectes que ja estiguin en marxa a l'escola o en les entitats educatives col·laboradores, tant a nivell d'activitats d'aula o com a projecte de centre. L'escolta és un element essencial en projectes d'educació emocional, recerca/acció educativa, comunitats d'aprenentatge, filosofia per a infants, aprenentatge-servei, consells infantils, mediació escolar, implementació de polítiques de protecció i bon tracte, etc. La proposta d'activitats de la campanya també pot suposar un punt de suport i un complement per dur a terme activitats quotidianes d'organització d'assemblees, diàlegs i debats en aules, activitats relacionades amb l'àrea de valors, etc.

A la següent taula es mostra una possible relació entre continguts de la campanya i els possibles projectes o activitats ja existents en un centre educatiu:

Possibles dimensions de la campanya “Activa l’Escolta”	Exemples d’aplicació en projectes, accions, activitats...	
L’escolta des del punt de vista relacional ▪ Educació emocional ▪ Habilitats socials i pràctica de l’empatia i la comunicació no-violenta	▪ Projectes d’educació emocional ▪ Projectes d’interculturalitat i coeducació ▪ Recerca/acció del professorat en la seva pròpia pràctica educativa ▪ Comunitats d’aprenentatge ▪ Filosofia per a infants ▪ Aplicació en ús de tecnologies de la informació ▪ Aprenentatge-Servei ▪ Fòrums, consells infantils ▪ Polítiques de bon tracte i protecció dels infants ▪ Assemblees, diàlegs i debats a l’aula ▪ Organització d’activitats cooperatives (persones adultes-infants i adolescents) ▪ Cercles de diàleg i mediació escolar ▪ Organització de comissions de treball ▪ Activitats en l’àrea de valors i competències per a la ciutadania	En general: Aplicable a la vida quotidiana de la comunitat En totes les pràctiques educatives i d’aplicació curricular
L’escolta activa des del punt de vista socioeducatiu ▪ Escolta comprensiva ▪ Pedagogia de l’escolta ▪ Aprenentatge dialògic ▪ Pedagogia de la interactivitat ▪ Atenció a la diversitat		
L’escolta activa com a eina per combatre l’adultcentrisme ▪ Foment de l’autonomia infantil ▪ Evitar comportaments adultistes		
L’escolta activa com a element bàsic en la resolució de conflictes i en la convivència ▪ Enfocament restauratiu ▪ Mediació comunitària		
L’escolta com a element bàsic de la participació i la democràcia a la comunitat ▪ Enfocament de Drets (art. 12 de la Convenció sobre els Drets dels Infants) ▪ Educació per a la Democràcia ▪ Educació per a la Ciutadania Global		

Quina és la proposta metodològica?

La posada en marxa de la campanya “Activa l'Escolta” es basa en l'aplicació d'una **metodologia de participació comunitària** a partir d'una sèrie de fases d'actuació. En cadascuna d'aquestes fases es proposa realitzar una sèrie d'activitats planificades en funció dels interessos del grup de persones participants.

Es proposa començar amb una fase d'informació/organització per conèixer els continguts relacionats amb la temàtica que tractarem i organitzar el grup motor “El Club de l'Escolta”. Aquest grup prendrà les decisions i dissenyarà la ruta específica d'accions per desenvolupar en la seva comunitat educativa. Posteriorment, el Club de l'Escolta, format per representants d'alumnat i professorat, durà a terme el seguiment de la campanya a través de l'organització d'activitats de motivació i informació en la seva comunitat, del diagnòstic de la situació de partida, de l'anàlisi dels resultats d'aquest diagnòstic, del disseny i posada en marxa d'un Pla d'acció, de l'avaluació del procés i de la implicació en la comunicació i difusió de resultats i aprenentatges.

ACTIVA L'ESCOLTA

Fases del projecte

*A partir d'ara pots identificar de quina fase parlem pel seu color

Descripció de les fases

FASE 1

Informació/Organització del Club de l'Escolta

Per començar amb la campanya, el professorat interessat o implicat en els centres educatius pot utilitzar aquesta guia que presenta els continguts relacionats amb la temàtica de l'escolta activa i les recomanacions per a l'organització d'activitats. Convidem a crear un grup motor format per nois i noies i per persones docents (o altres persones adultes de la comunitat educativa). Aquest grup s'anomena el **Club de l'Escolta** i té com a objectiu la presa de decisions i el disseny de la ruta específica d'accions per desenvolupar a la seva comunitat educativa. Per a la creació del Club de l'Escolta, és imprescindible que, de manera prèvia, el professorat realitzi accions de comunicació i difusió entre la comunitat educativa. L'alumnat que forma part del Club de l'Escolta pot ser un grup de representants de diferents cursos i aules o bé ser un grup-aula o bé un grup amb funcions específiques al centre educatiu (consell infantil, comitè ambiental, grup de mediació) que ja existeix prèviament. Amb aquest grup es proposa realitzar unes primeres sessions de trobada, amb la finalitat de promoure la cohesió grupal i el treball cooperatiu.

Activitats proposades

A) Abans de començar... Llegir, pensar i escoltar. Fitxes amb infografia per facilitar la informació teòrica d'una forma gràfica i creativa..

B) En equip arribem més lluny: creació del Club de l'Escolta. Es tracta d'un conjunt de dinàmiques per crear el Club de l'Escolta. Tenen l'objectiu de fomentar la cohesió i l'organització grupal d'un grup motor que promogui i faci seguiment de les actuacions que es realitzaran a la comunitat educativa. Entre les seves funcions, proposem: identificar referents i actors clau en el centre, realitzar el diagnòstic en el centre educatiu, coordinar la campanya.

Motivació/Comunicació

Es presenta com una fase transversal en tot el procés de la campanya. Es tracta de dur a terme accions de motivació i comunicació sobre qüestions relacionades amb l'Escolta a la comunitat educativa, a nivell teòric (difusió de continguts) i també pràctic (foment de la participació i la implicació en activitats desenvolupades a la comunitat educativa).

Activitats proposades

A) Sembrem l'escolta! Activitat per fomentar la cohesió grupal i la cooperació, i alhora servir de motivació i mostrar la bona disposició per començar la campanya a través d'un acte simbòlic com és sembrar una planta en comunitat.

B) Entrenant l'escolta! Conjunt de dinàmiques que fomenten l'escolta activa entre diferents actors de la comunitat educativa a través del treball cooperatiu i els continguts de la campanya.

C) Mira, llegeix i escolta! Proposta de disseny de material per al suport de difusió d'idees, lemes, accions, informació, etc. relacionada amb la campanya a través de diferents tipus de llenguatge i infografia personalitzada: adhesius de campanya, disseny de salvapantalles, targetes Kraft, imatges amb frases, dibuixos i fotos, elaboració de missatges impactants.

D) Escoltem a través de l'art. Proposta de construcció creativa a partir d'idees, reflexions, informació, propostes sorgides des de l'acció col·lectiva, etc. Per exemple: Cine-fòrum, teatre-fòrum.

E) El Racó de l'Escolta. Proposta de cerca d'un espai al centre educatiu per exposar informació rellevant referida a les accions de la campanya, un espai còmode i atractiu per a la trobada i la conversa. Ha de ser un indret acollidor per a l'intercanvi de notícies, experiències i recursos (contes, pel·lícules, música, jocs, etc.). Aquest espai pot recopilar idees de la comunitat mitjançant una **Bústia de l'Escolta**.

Es proposen diferents tipus d'activitats per a l'anàlisi de la situació inicial, a partir de la percepció de com es realitza l'escolta a la comunitat, tant des del comportament individual, com des del col·lectiu. També s'identifiquen qüestions des d'un enfocament de gènere i de diversitat cultural. Després de realitzar aquestes activitats cal reunir tota la informació per analitzar, reflexionar i desenvolupar un Pla d'acció.

Activitats proposades

Test de l'Escolta, un moment per conèixer-nos millor. Test adreçat a famílies, infants i docents amb la finalitat de convidar a reflexionar sobre com és l'escolta activa a nivell individual en el pla relacional i d'habilitats comunicatives i quins elements, estructures i actors faciliten l'escolta activa a nivell col·lectiu.

Perquè ens escoltin... cal crear... Mitjançant diferents dinàmiques es convida a la reflexió sobre emocions sorgides en situacions viscudes i la seva expressió creativa amb poemes i fotografies.

Parlar en llibertat, compromís d'escoltar. Es tracta de crear un espai de "micro obert": una eina d'expressió lliure (i anònima) per compartir idees, situacions viscudes, propostes, etc. Per exemple, a través d'un espai de ràdio, enregistrament de podcast, etc.

Mapa per planificar els canvis. Promovem l'anàlisi de resultats dels diagnòstics a partir de les dades i la reflexió sobre els seus significats i les propostes d'alternatives i activitats que seran recollides en un Pla d'acció.

Els resultats de la fase de diagnòstic afavoreixen el coneixement de les possibles dificultats per a l'escolta activa en la comunitat educativa. A partir d'aquests resultats proposem accions per sensibilitzar sobre aquesta problemàtica i a endegar accions per millorar l'escolta activa.

Activitats proposades

Decàleg per activar l'escolta. Recollida de recomanacions per passar a l'acció i treballar per resoldre els problemes detectats en fases anteriors.

Per fer que ens escoltin, no cal cridar. Accions de carrer per realitzar sensibilització i mobilització que convidin a reflexionar al públic espectador o transeünt.

Per fer que ens escoltin a través del paper, de vegades cal més que escriure. Convidem a dissenyar fanzins amb continguts relacionats amb el procés de campanya (creació del Club de l'Escolta, resultats de diagnòstic, activitats de motivació, propostes d'acció, etc.). El procés pot quedar recollit en un fanzín que sigui distribuït a la comunitat educativa o en una fira escolar com a element d'informació, sensibilització i invitació a sumar-se a una acció o causa que pretengui millorar els problemes detectats.

Altres accions descrites a la fase de motivació. Realització d'activitats o accions ja descrites anteriorment com el disseny de salvapantalles, elaboració de targetes Kraft, imatges amb frases, dibuixos, fotos, missatges impactants, creació del Racó de l'Escolta, etc.

Avaluació

Proposem realitzar una avaluació contínua i, una vegada desenvolupades les anteriors fases, fer una avaluació del procés que permeti conèixer els resultats obtinguts, avanços i millores en relació amb l'escolta activa a la comunitat. Es pot avaluar el procés en general, els aprenentatges obtinguts després de resoldre els problemes que s'han presentat, reptes de futur, etc. Des d'Educo es realitzarà una avaluació final a través de diferents instruments que recullin les valoracions anteriors, amb la finalitat de valorar resultats i millores en relació amb l'escolta, funcionament de la campanya de comunicació, relació amb els actors implicats, etc.

Activitats proposades

Identifiquem què hem après a través de l'escolta. El que ens queda per fer. Són dinàmiques d'avaluació contínua de les activitats i procés de campanya endegat al centre educatiu, principalment per membres del Club de l'Escolta.

Test de l'Escolta. Avaluació del canvi. Proposem desenvolupar altra vegada el Test de l'Escolta realitzat a la fase de diagnòstic, amb la finalitat de valorar els possibles canvis i millores després de la posada en marxa del Pla d'acció. En cas que s'hagin produït canvis significatius, aquests es poden recollir i mostrar gràficament.

Avaluació final. Educo facilita un qüestionari final per a les persones interlocutores del procés en les comunitats educatives (docents, equips educatius d'entitats sòcies, etc.). Els resultats serveixen per conèixer els assoliments, aprendre de les dificultats trobades, assumir nous reptes i incloure possibles millores en properes accions.

FASE 4

Tancament, celebració i posada en comú de l'aprenentatge:

Per acabar el procés amb alegria pels resultats aconseguits i compartir els aprenentatges, proposem desenvolupar accions de comunicació i celebració dels assoliments.

Activitats proposades

Acte de carrer/comunicació. Des d'Educo es dissenyaran diversos tipus d'accions per convidar a unir-se els centres educatius que participen en la campanya. Exemples d'accions: acte de carrer, trobada entre participants, campanya comunicació xarxes socials, anunci publicitari, etc. S'informarà i convidarà a la participació de totes les propostes a través de la plataforma virtual Activa l'Escolta.

Perquè el món ens escolti. Publicació d'una memòria o article per difondre els assoliments i aprenentatges principals. Proposem diversos formats: àudio-memòria en format per compartir Activa xarxes socials, ràdio, etc. amb assoliments i aprenentatges; himne o cançó; etc. Aquests productes es comparteixen a la plataforma digital Activa l'Escolta.

Esquema d'accions proposades

A continuació adjuntem una taula-resum de les principals activitats proposades per a les fases de desenvolupament de la campanya. Inclou el tipus de destinataris, objectius i implicacions curriculars.

INFORMACIÓ/ORGANITZACIÓ CLUB DE L'ESCOLTA			
Activitats QUÈ FAN?	Destinataris QUI PARTICIPA?	Objectius/continguts PER QUÈ, PER A QUÈ, AMB QUÈ ES RELACIONA?	Àrees curriculars (o de coneixement)
<i>Abans de començar... llegir, pensar i escoltar</i>	Tota la comunitat educativa	Fitxes amb infografia per facilitar la informació teòrica d'una forma gràfica i creativa, amb missatges clars sobre què volem aconseguir.	- Llengües - Ciències de la natura (primària) - Biologia (secundària) - Ciències socials
<i>En equip arribem més lluny (creació del Club de l'Escolta)</i>	El Club de l'Escolta: Infants i adolescents i persones adultes de referència (docents, menjador o equip educatiu entitat, en funció del context)	Conjunt de dinàmiques per promoure la cohesió grupal, el treball cooperatiu i d'innovació a través d'un grup motor format per persones adultes i nois i noies. Treballar la cohesió del grup que impulsa la campanya i els continguts (diferència entre sentir-hi/escoltar, etc.).	- Llengües - Educació artística - Valors socials i cívics

MOTIVACIÓ/COMUNICACIÓ (pot ser transversal en tot el procés)			
Activitats QUÈ FAN?	Destinataris QUI PARTICIPA?	Objectius/continguts PER QUÈ, PER A QUÈ, AMB QUÈ ES RELACIONA?	Àrees curriculars (o de coneixement)
<i>Sembrem escolta!</i>	El Club de l'Escolta amb la col·laboració de la comunitat educativa Famílies i AMPA que treballen a l'hort escolar	Acció per afavorir el treball cooperatiu entre persones adultes i infants i adolescents, la cohesió grupal i la cooperació, i servir alhora de motivació i element simbòlic de bona disposició per a l'escolta.	- Ciències de la natura - Biologia (secundària) - Valors socials i cívics
<i>Entrenant l'escolta!</i>	El Club de l'Escolta amb la col·laboració de la comunitat educativa	Conjunt de dinàmiques per promoure l'escolta activa mitjançant el treball cooperatiu i els continguts de la campanya.	- Llengües - Ciències socials - Educació física - Valors socials i cívics - Educació artística
<i>Mira, llegeix i escolta!</i>	El Club de l'Escolta amb la col·laboració de la comunitat educativa	Accions per convidar infants i adolescents a identificar missatges clau sobre l'escolta que volen fer arribar a tota la comunitat educativa. Poden realitzar-se mitjançant diversos llenguatges (frases, fotos, dibuixos, etc.).	- Música - Llengües - Valors socials i cívics - Tecnologia (secundària) - Educació artística - Ciències socials
<i>Escoltem a través de l'art</i>	El Club de l'Escolta amb la col·laboració de la comunitat educativa	Proposta de construcció creativa a partir d'idees, reflexions, informació, propostes sorgides des de l'acció col·lectiva. Per exemple, a través de cine-fòrum i teatre-fòrum.	- Llengües - Educació artística - Tecnologia (secundària) - Educació física - Música - Ciències socials - Valors socials i cívics
<i>El Racó de l'Escolta, un lloc per compartir</i>	El Club de l'Escolta amb la col·laboració de la comunitat educativa	Proposta de cerca d'un espai al centre educatiu per exposar informació rellevant referida a les accions de la campanya, un espai còmode i atractiu per a la trobada i la conversa. Creació d'una Bústia de l'Escolta.	- Educació artística - Llengües - Biologia (secundària) - Ciències de la natura (primària) - Ciències Socials - Valors socials i cívics

DIAGNÒSTIC I ANÀLISI			
Activitats QUÈ FAN?	Destinatari QUI PARTICIPA?	Objectius/continguts PER QUÈ, PER A QUÈ, AMB QUÈ ES RELACIONA?	Àrees curriculars (o de coneixement)
<i>Test de l'Escolta, un moment per conèixer-nos millor</i>	Tota la comunitat educativa	Test dirigit a famílies, infants i adolescents i docents amb la finalitat de convidar a reflexionar sobre com és l'escolta activa a nivell individual en el pla relacional i d'habilitats comunicatives i quins elements, estructures i actors faciliten l'escolta activa a nivell col·lectiu.	- Llengües - Tecnologia (secundària) - Matemàtiques - Ciències Socials - Valors socials i cívics
<i>Perquè ens escoltin... cal crear</i>	El Club de l'Escolta amb la col·laboració de la comunitat educativa	Expressió creativa a partir de la reflexió sobre emocions sorgides en situacions viscudes a través de diferents activitats com la creació de foto-poemes, foto-denúncies.	- Llengües - Educació artística - Tecnologia (secundària) - Ciències socials - Valors socials i cívics
<i>Parlar en llibertat, compromís d'escoltar</i>	El Club de l'Escolta amb la col·laboració de la comunitat educativa	Micro obert com a eina d'expressió lliure (i anònima) per compartir idees, situacions viscudes, propostes, etc. Per exemple, a través d'un espai de ràdio, enregistrament de podcast, etc.	- Educació artística - Tecnologia (secundària) - Llengües - Ciències Socials - Valors socials i cívics
<i>Mapa per planificar els canvis</i>	Tota la comunitat educativa	Anàlisi de resultats dels diagnòstics i disseny del Pla d'acció amb la planificació de propostes concretes.	- Llengües - Ciències Socials - Valors socials i cívics

ACCIÓ (posteriors al diagnòstic) (A banda de les accions de MOTIVACIÓ/ COMUNICACIÓ)			
Activitats QUÈ FAN?	Destinatari QUI PARTICIPA?	Objectius/continguts PER QUÈ, PER A QUÈ, AMB QUÈ ES RELACIONA?	Àrees curriculars (o de coneixement)
<i>Decàleg per activar l'escolta</i>	El Club de l'Escolta amb la col·laboració de la comunitat educativa	Recollida de recomanacions que ajudin a implementar el Pla d'acció i millorar els problemes detectats en fases anteriors.	- Llengües - Valors socials i cívics
<i>Per fer que ens escoltin, no cal cridar</i>	El Club de la Escucha con la colaboración de la comunidad educativa	Propostes per dur a terme accions de sensibilització i mobilització que convidin a reflexionar al públic espectador o transeünt.	- Educació artística - Música - Educació física - Grups de teatre (extraescolar) - Valors socials i cívics
<i>Per fer que ens escoltin a través del paper, de vegades cal més que escriure</i>	El Club de l'Escolta amb la col·laboració de la comunitat educativa	Invitació perquè el procés de campanya quedi recollit en un fanzín que pot ser distribuït a la comunitat educativa com a element d'informació, sensibilització i invitació a unir-se a una acció o causa que pretengui millorar els problemes detectats.	- Llengües - Educació artística - Tecnologia (secundària) - Ciències socials - Valors socials i cívics

AVALUACIÓ (pot ser transversal en tot el procés)			
Activitats QUÈ FAN?	Destinatari QUI PARTICIPA?	Objectius/continguts PER QUÈ, PER A QUÈ, AMB QUÈ ES RELACIONA?	Àrees curriculars (o de coneixement)
<i>Identifiquem què hem après a través de l'escolta. El que ens queda per fer</i>	El Club de l'Escolta	Es tracta d'una dinàmica d'avaluació contínua que motiva la valoració de les activitats i el procés de campanya dut a terme al centre educatiu.	Totes
<i>Test de l'Escolta. Avaluació del canvi</i>	Tota la comunitat educativa	Es proposa desenvolupar altra vegada el Test de l'Escolta realitzat a la fase de diagnòstic per valorar les possibles millores. En cas que s'hagin produït canvis significatius, aquests seran recollits i mostrats gràficament.	Totes
<i>Avaluació final</i>	El Club de l'Escolta	Qüestionari final per a les persones interlocutores del procés en les comunitats educatives (professorat, equips educatius d'entitats sòcies, etc.).	Totes

TANCAMENT, CELEBRACIÓ I POSADA EN COMÚ DE L'APRENENTATGE			
Activitats QUÈ FAN?	Destinatari QUI PARTICIPA?	Objectius/continguts PER QUÈ, PER A QUÈ, AMB QUÈ ES RELACIONA?	Àrees curriculars (o de coneixement)
<i>Acte de carrer/ comunicació</i>	El Club de l'Escolta amb la col·laboració de la comunitat educativa i	Es convida els centres educatius participants a celebrar el final del procés organitzant un acte.	Totes
<i>Perquè el món ens escolti</i>	El Club de l'Escolta amb la col·laboració de la comunitat educativa. Públic general	En relació amb totes les dimensions de la fonamentació teòrica.	Totes

DESCRIPCIÓ DE LES ACTIVITATS PROPOSADES

FASE 1

Informació/organització Club de l'Escolta

1.A Abans de començar... Llegir, pensar i escoltar

Descripció de l'activitat	Làmines amb informació gràfica i creativa per a la difusió dels principals continguts i missatges de la campanya. A través de cinc làmines visuals i atractives, es comparteixen qüestions relacionades amb els continguts de la campanya; escolta activa des d'un punt de vista biològic, relacional, socioeducatiu, de drets d'infància, de ciutadania global, etc. Aquestes fitxes es poden imprimir i col·locar com a cartells en diferents llocs o espais comuns del centre educatiu o en llocs d'interès del barri o localitat. També poden ser un material de suport en la realització d'activitats i dinàmiques durant la campanya, per compartir entre els membres del Club de l'Escolta i per enviar o compartir a través de xarxes socials i difondre continguts bàsics.
Recursos necessaris	Kit de l'Escolta. Fitxes 1, 2, 3, 4 i 5

1.B En equip arribem més lluny: creació del Club de l'Escolta

Descripció de l'activitat	1- Dinàmica de motivació i empoderament del grup que conforma el Club de l'Escolta. Es convida les persones del grup a pensar en quines coses creuen que tenen més talent o amb quines coses se'n surten millor de manera individual. Per exemple, parlar en públic, tenir idees originals, dibuixar o escriure bé, fer servir les tecnologies (càmeres de vídeo o fotografia, programes d'edició, xarxes socials, etc.). També poden dir si tenen algun material especial per compartir, etc. Posteriorment, el grup s'asseu en cercle. Repartim paper i bolígrafs i cada persona escriu en una cara del paper com es veu a si mateixa, i respon a les qüestions anteriors sobre els seus talents, habilitats i recursos. Després giren el paper i escriuen el seu nom a la part visible, deixant un espai buit al paper. Es va passant el full, per la part del nom, a la resta de persones del grup, en el sentit de les agulles del rellotge. Cada persona escriu al paper que li arriba la seva opinió sobre quines creu que són les habilitats, actituds positives o possibilitats d'aportació de la persona del nom del paper per fer tasques en equip. Una vegada acabada la ronda, quan cada persona rebí de nou el paper amb el seu nom, podrà llegir tot el que la resta ha escrit sobre ella i comparar-ho amb el que ella havia escrit inicialment. Podem llegir tots els fulls i valorar l'enorme potencial que té el grup. És una dinàmica que permet motivar el grup i posar en valor totes les aptituds i actituds positives amb què compta. Recomanem que després d'aquesta activitat es desenvolupin les diferents dinàmiques proposades com, per exemple, Cal entrenar l'escolta!
Recursos necessaris	Retoladors i folis
Descripció de l'activitat	2- Dinàmica per planificar accions i prendre decisions fomentant l'escolta activa. Convidem el Club de l'Escolta a reunir-se per analitzar la proposta d'activitats de la campanya a través d'aquesta guia i la plataforma en línia. Després el grup pot preparar un full de ruta que vagi planificant les activitats que es volen dur a terme. Aquest full de ruta apareix detallat en una taula que conté aspectes que seran consensuats pel grup: quines accions volem desenvolupar?, quan les realitzarem?, quines persones seran responsables de l'acció?, a qui van dirigides les accions?, qui participa?, quins recursos i suports necessitem per organitzar l'acció?
Recursos necessaris	Kit de l'Escolta: Fitxa 6
Descripció de l'activitat	3- Dinàmica de presentació del grup de participants del Club de l'Escolta. Una vegada format el grup del Club de l'Escolta i consolidat un grup de treball, se'ls convida a fer públic el seu compromís de participació i escolta activa amb una foto de grup divertida creada a partir de fotografies, avatars, autoretrats, etc. Aquest cartell pot quedar exposat en un lloc visible al centre educatiu perquè la seva tasca sigui reconeguda. Aquest lloc pot ser el Racó de l'Escolta (l'expliquem més endavant).
Recursos necessaris	Kit de l'Escolta: Fitxa 7

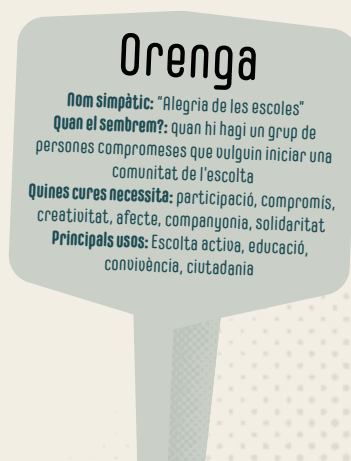
Motivació/Comunicació:

T.A Sembrem escolta!

Descripció de l'activitat	Acte simbòlic per motivar la participació i sensibilització pels temes tractats a la campanya. Es proposa que el Club de l'Escolta organitzi un acte simbòlic de "sembra d'escolta activa" al centre educatiu o a l'entorn a partir de la sembra de llavors d'orenga. Per què d'orenga? Perquè aquesta planta aromàtica està relacionada amb la curació de problemes d'otitis. Tenim l'orella bloquejada per bacteris (actituds) que no ens permeten escoltar. L'orenga guareix la inflamació i és antibacteriana. El seu nom ve del grec i vol dir "alegria de les muntanyes". Nosaltres el transformarem en "l'alegria de les escoles" i en tindrem cura. Per a l'acte simbòlic caldrà buscar un espai de sembra, recopilar el material (llavors, plantes, substrat, pales) i preparar prèviament un taller d'elaboració d'etiquetatge de les plantes.
Recursos necessaris	Kit de l'Escolta: Fitxa 8

T.B Entrenant l'escolta!

Descripció de l'activitat	Dinàmiques per valorar i entrenar l'escolta activa 1- Exemple de dites i cites. A partir d'un llistat de dites, cites o tòpics relacionats amb l'escolta (adjuntem exemples, però el grup dinamitzador en pot buscar més). La persona o grup que dinamitza la sessió duu a terme la dinàmica del "termòmetre d'opinió". S'organitza un torn de lectura de les diferents cites, dites o tòpics. Per a cada cita, convidem les persones que estiguin d'acord amb el contingut de les cites a posar-se a una banda de la sala i les que no hi estiguin d'acord, a l'altra banda. Hi haurà posicions intermèdies entre tots dos extrems. Obrirem un diàleg en què cada persona argumenti la seva opinió. Després de cada intervenció, les persones participants podran canviar de posició si els arguments de les altres les han convençudes. Cada ronda s'acaba quan ja no hi ha arguments que facin canviar de posició a les persones participants. Al final de la sessió es poden compartir sensacions, opinions de com ens hem sentit, de les situacions que han estat més controvertides, de quines han estat més consensuades, de les dificultats per a l'argumentació, etc.
Recursos necessaris	Kit de l'Escolta: Fitxa 9

Descripció de l'activitat	Dinàmiques per valorar i entrenar l'escolta activa: 2- Descriure i interpretar un paisatge. Es convida el grup participant a organitzar-se per parelles. A un membre de cada parella se li facilita una làmina (pot ser també un retall de revista, fotografia o paisatge obtingut d'internet) i l'altre membre de la parella no la pot veure. Aquesta segona persona rep un full i un bolígraf. L'activitat consisteix que cada parella se separi de la resta del grup, que trobi un indret on les dues persones s'asseguin esquena contra esquena per no veure els fulls respectius. Qui té la làmina il·lustrada ha de descriure oralment tots els detalls de la il·lustració o fotografia. L'altra persona ha d'intentar escoltar tan bé com pugui les explicacions (sense parlar, ni preguntar al principi) i traslladar-les al seu full. Per completar el dibuix, finalment podrà fer algunes preguntes com les que es proposen a la fitxa 10 del Kit de l'Escolta (basades en la pràctica dialògica de filosofia per a infants). Quan l'exercici s'ha acabat es reuneix tot el grup. Es fa una ronda de presentació de dibuixos, per comparar-los amb els originals. Es convida a dialogar sobre com s'han sentit totes les parts implicades: dificultats, pensaments, sensacions, etc. Aquest exercici fomenta la creativitat, l'escolta i el raonament. Finalment recollim un llistat de recomanacions per a una escolta atenta. Nota: Per fer l'exercici més complex i interessant proposem buscar una imatge surrealista. El surrealisme és una expressió artística i literària sorgida a principis del segle XX com a manera d'exercir el lliure pensament expressat a través de manifestacions artístiques en les quals s'impulsa l'irracional i l'oníric mitjançant l'expressió del pensament automàtic o del subconscient. Diversos autors van fer servir aquesta forma d'expressió com a via d'expressió alternativa en contextos formes de govern totalitàries.
Recursos necessaris	Kit de l'Escolta: Fitxa 10
Descripció de l'activitat	Dinàmiques per valorar i entrenar l'escolta activa: 3- Joc de teatre: tomàquet! Activitat d'expressió corporal amb el grup col·locat dempeus, en cercle. Cada persona rep una targeta amb una emoció o bé fabriquem una Roda d'Emocions (adaptada de la proposta del psicòleg Robert Plutchik, veure Kit de l'Escolta, fitxa 11). Una vegada assignades les emocions, cada persona haurà de dir la mateixa paraula: tomàquet! Això sí, cadascú haurà d'acompanyar-la d'una expressió facial, entonació, moviment del cos, etc., mostrant l'emoció que sent en pronunciar-la. La resta del grup mirarà d'endevinar l'emoció expressada. Podem començar intentant descriure les emocions més bàsiques (ira, disgust, tristesa, felicitat, sorpresa, por) i després les més específiques (orgull, frustració, sorpresa, avorriment, interès, etc.). Es repeteixen diverses rondes de joc. Al final es comenten les dificultats per expressar-se o per conèixer les emocions dels altres. A la realitat es poden compartir moments en què sentim les emocions aparegudes al joc. Aquest exercici es fa servir com entrenament en grups de teatre que segueixen el mètode Stanislavsky, que activa els processos psicològics basats en les emocions viscudes en experiències reals.
Recursos necessaris	Kit de l'Escolta: Fitxa 11

Descripció de l'activitat	Dinàmiques per valorar i entrenar l'escolta activa: 4- Joc "encadenant històries". Convidem el grup participant a seure en cercle. La persona dinamitzadora enumera l'ordre d'intervenció del grup; la primera persona ha de començar explicant una història inventada. Quan hagi compartit unes 3-5 frases, la dinamitzadora dirà "stop" i demanarà a un dels participants que continuï. La condició és que ha de repetir l'última frase que s'ha dit i després continuar inventant la història. Si titubeja, triga més de 3 segons en començar o no pot continuar, surt del cercle i queda com a persona dinamitzadora. Quan només queda una persona per acabar amb la ronda de participació a la història, se li demana que tanqui la història. Al final es pot comentar i valorar com ha transcorregut la dinàmica, les dificultats d'atenció per escoltar i memoritzar les frases que s'han compartit, etc.
Recursos necessaris	Cap recurs específic
Descripció de l'activitat	Dinàmiques per valorar i entrenar l'escolta activa: 5- Joc "seguir l'exemple". Aquest és un joc que tracta de visualitzar l'escolta, en el sentit que no escoltem només amb l'orella, sinó que també fem servir els ulls i els processos cerebrals. El grup se'n posa en cercle i la persona dinamitzadora es col·loca en un lloc ben visible. Des d'allà, convida tot el grup a escoltar i realitzar l'acció que pronuncia. Per exemple, dirà "aplaudir dues vegades", "tancar el puny", "aixecar un braç", "fer espetegar els dits", etc. Per veure si realment el grup l'escolta, mentre dona una instrucció, realitzarà una acció completament diferent, per exemple, podria dir "aplaudir", i estirar les mans davant seu alhora. Moltes persones imitaran el seu en lloc d'aplaudir. Al final de l'exercici pot explicar com la nostra escolta no es guia simplement pel que sentim i per això per escoltar activament cal concentració.
Recursos necessaris	Cap recurs específic

T.C Mira, llegeix i escolta!

Descripció de l'activitat	Elaboració de missatges, fotos o dibuixos amb lemes que convidin a l'escolta activa. Es tracta de desenvolupar una acció que consta de dues parts: la primera convida nois i noies a identificar missatges clau sobre escolta activa. Posteriorment, aquests lemes i missatges poden ser traslladats a diferents formats visuals i posar-los a diferents llocs visibles per la comunitat educativa i cridar l'atenció. Els formats poden ser: adhesius i cartells per a les parets, targetes Kraft per penjar en poms de portes estalvis de pantalla d'ordinadors d'aula d'informàtica, etc.
Recursos necessaris	Kit de l'Escolta: Fitxa 12

T.D Escoltem a través de l'art

Descripció de l'activitat	1- Cine-fòrum. Proponem organitzar un cine-fòrum amb pel·lícules relacionades d'alguna manera amb l'escolta activa i/o amb el dret dels infants i adolescents a ser escoltats i tinguts en compte en les qüestions que els afecten. Després, es pot establir un diàleg entre les persones assistents. Exemples: • <i>Millor impossible</i> (James L. Brooks, 1997). Per a tots els públics • <i>Inside Out</i> (P. Docter i R. del Carmen, 2015). Per a tots els públics • <i>Dotze homes sense pietat</i> (Sidney Lumet, 1957). Per a tots els públics • <i>Patch Adams</i> (Tom Shadyac, 1998). Per a tots els públics • <i>Estrelles a la terra</i> (Aamir Khan, 2007). Per a tots els públics • <i>L'indomable Will Hunting</i> (Gus Van Sant, 1997). Per a tots els públics • <i>Billy Elliot</i> (Stephen Daldry, 2000). Per a tots els públics • <i>Oliver Twist</i> (Roman Polansky, 2005). Recomanada a partir de 13 anys • <i>Evelyn</i> (Bruce Beresford, 2002). A partir de 7 anys • <i>El petit salvatge</i> (Francois Truffaut, 1970). Per a tots els públics • <i>Rebel</i> (Kim Nguyen, 2021). Recomanada a partir de 12 anys • <i>El Rei de les Màscares</i> (Wu Tranming, 1996). Per a tots els públics Abans de projectar les pel·lícules convé supervisar les edats recomanades i conèixer les condicions de drets de projecció segons el tipus de sala i les característiques de la projecció (accés a tota mena de públic, espai privat, etc.). Una vegada projectada la pel·lícula es pot afavorir un diàleg sobre les qüestions que han cridat l'atenció al grup: anàlisi del context en què es desenvolupa la història (lloc geogràfic, qüestions culturals, edats i identitat sexual dels i les protagonistes, etc.); identificació de situacions sense escolta activa, males interpretacions, dificultats de comunicació, vulneració de drets; situacions que s'ofereixen per millorar l'escolta activa, actituds positives dels personatges, solucions innovadores, etc.
Recursos necessaris	Projector de pel·lícules. Consultar qüestions de drets d'autor a la pàgina de la SGAE (http://www.sgae.es).
Descripció de l'activitat	2- Teatre-fòrum. Cada persona del grup participant, de manera individual, escriu en un paper possibles situacions concretes en les quals no hi ha escolta activa i que cregui que tenen lloc en el seu entorn. La persona descriu breument què ocorre, entre quines persones i en quin lloc té lloc la situació de no escolta (per exemple, entre professorat i alumnat, dins l'alumnat, en un menjador escolar, a la porta d'un institut, en una classe d'una assignatura, en la revisió d'un examen, etc.). Després la persona dinamitzadora recull els papers i demana persones voluntàries que s'organitzin en parelles. A cada parella se li dona un o diversos papers perquè triï una situació per representar. Tenen uns minuts per preparar la representació d'aquestes situacions. Després cada parella posa en escena la situació que ha estat preparant. Demanem a la parella que la representin una segona vegada i convidem, de manera espontània i improvisada, algú del grup espectador a entrar en l'escena i mediar en el possible conflicte i afavorir l'escolta activa de les parts implicades. En finalitzar totes les escenes representades amb la incorporació dels tercers personatges, convidem el grup a dialogar sobre les qüestions presentades, els comportaments expressats, les converses escoltades, la intervenció de les terceres persones i els seus possibles encerts o errors, etc. Podem apuntar en una pissarra les qüestions que les persones veuen relacionades amb una escolta activa i les que no (per exemple, utilitzant la fitxa 2 del Kit de l'Escolta). Aquestes idees poden servir d'inspiració per a d'altres activitats de difusió i comunicació en el Pla d'acció per millorar l'escolta activa en l'entorn.
Recursos necessaris	Attrezzo amb material casolà, paper i bolígrafs. Pissarra. Kit de l'Escolta: Fitxa 2

T.E El Racó de l'Escolta, un lloc per compartir

Descripció de l'activitat	Recollida i exposició d'informació sobre temes relacionats amb la campanya "Activa l'Escolta". El Racó de l'Escolta pot ser un lloc amable per a la conversa i l'intercanvi de notícies i recursos: contes, pelis, música, jocs, lemes, etc. Per això cal que el centre educatiu compti amb un lloc per col·locar cadires còmodes o una butaca, una taula, prestatgeries, un suro o expositor, etc. Aquest espai pot recopilar idees de la comunitat com, per exemple, una exposició de resultats del diagnòstic inicial sobre l'escolta a la comunitat, etc. Un element important per a la recollida d'idees i opinions de la comunitat pot ser la Bústia de l'Escolta. Proposem dissenyar una bústia amb diferents materials reutilitzats, principalment amb cartró. Amb grups d'infants d'educació primària es proposa una recerca sobre els animals que tenen més desenvolupat el sentit de l'oïda a la natura, per servir d'inspiració en el disseny de la Bústia de l'Escolta. Amb grups d'adolescents es poden dissenyar diferents models de bústia simulant dispositius mòbils o tauletes per rebre missatges. El Club de l'Escolta s'encarregarà de fer seguiment de suggeriments, notícies o idees compartides en les bústies per tractar-los a les seves reunions de treball.
Recursos necessaris	Kit de l'Escolta: Fitxa 13 Espai al centre educatiu, tauler d'anuncis.

FASE 2

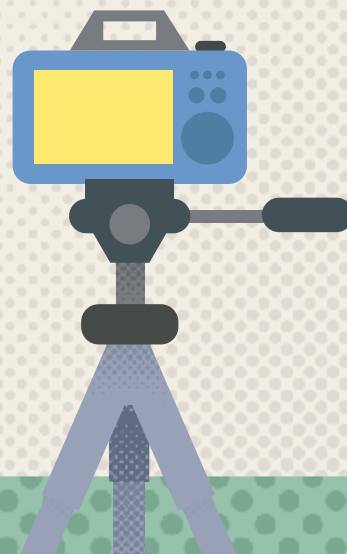
Diagnòstic i anàlisi

2.A Test de l'Escolta, un moment per conèixer-nos millor

Descripció de l'activitat	El Test de l'Escolta. És una eina de diagnòstic per desenvolupar, individualment, una autoavaluació de qüestions relacionades amb les diferents dimensions de l'Escolta Activa plantejades a la campanya. Proposem desenvolupar tres tipus de test: un per al professorat, l'altre per a nois i noies i l'altre per a les famílies. Els resultats individuals del test afavoreixen la reflexió personal; la recopilació de dades i els resultats col·lectius conviden a la reflexió grupal. El Club de l'Escolta pot dissenyar el procés de diagnòstic, decidint quins grups realitzen el test, com és el repartiment de tasques per a la recollida de dades, l'elaboració de gràfiques amb resultats acumulats i desglossats per tipus de persones destinatàries, pensant formes de difusió, etc. Els resultats d'aquesta activitat, juntament amb els de les altres activitats de caràcter qualitatiu, plantejades per a la fase de diagnòstic, són un element bàsic per al disseny d'un Pla d'acció que permeti millorar alguns dels possibles problemes detectats. Al final de la campanya, una vegada realitzat el Pla d'acció de millores, es podrà repetir el test per avaluar els canvis i possibles millores.
Recursos necessaris	Kit de l'Escolta: Fitxes 14, 15 y 16

2.B Perquè ens escoltin... cal crear...

Descripció de l'activitat	Exposicions de foto-poemes o foto-denúncies a partir de la dinàmica teatre-imatge. És una activitat de denúncia d'una situació que preocupa, tant individualment com de manera col·lectiva, a través d'una imatge que pot ser una foto o un dibuix, acompanyada d'un poema o text que expliqui la situació. Es proposa començar convidant al grup a pensar en situacions que els preocupen en relació amb l'escolta. Una vegada pensada es convida a valorar si és possible representar-la de manera plàstica (dibuix, modelat de plastilina o argila, escultura amb material reciclat, etc.). Posteriorment es fotografa la creació, s'imprimeix i s'acompanya d'un poema, títol, lema o frase motivadora per captar l'atenció del públic en relació amb el tema.
Recursos necessaris	Folis, retoladors, plastilina, argila, càmera de fotos, etc.

2.C Parlar en llibertat, compromís d'escoltar

Descripció de l'activitat	Micro obert. Es tracta d'una activitat que fomenta la llibertat d'expressió i el respecte en l'escolta. Es pot organitzar de diverses maneres. Per exemple, organitzar o aprofitar una jornada lúdica que ja existeix (carnestoltes, final de curs, festa de primavera, etc.), durant la qual s'instal·la un micròfon amb altaveus. Durant aquesta jornada es poden compartir cançons relacionades amb l'escolta, la comunicació, els drets humans, la pau, etc. i entre cançó i cançó es deixen uns minuts perquè qui vulgui s'acosti al micro i comparteixi alguna qüestió que vulgui plantejar de manera lliure, relacionada amb situacions positives o que no li agradin en relació amb l'escolta entre iguals o amb el dret dels infants i adolescents a ser escoltats en les qüestions que els afecten. Una altra manera d'organitzar aquesta activitat és convidar a gravar un podcast amb idees i pensaments i enviar-lo al Club de l'Escolta. En aquest cas, els àudios podran ser compartits de manera anònima.
Recursos necessaris	Equip de música, micròfons, compte de correu electrònic per a l'enviament d'àudios.

2.D Mapa per planificar els canvis

Descripció de l'activitat	Mapa per planificar els canvis. És una activitat que convida a la reflexió a partir dels resultats obtinguts en les activitats de diagnòstic. Es tracta de recopilar totes les dades, organitzar-les, exposar-les, reflexionar sobre les qüestions sorgides, proposar accions per informar, sensibilitzar i convidar a canviar actituds en la comunitat educativa. A través d'una fitxa de treball es proposa: 1. Identificar les qüestions que ens agraden (mirada apreciativa) i que poden ser fortaleeses de la comunitat i que volem conservar o reciclar amb alguna modificació o millora. 2. Identificar les qüestions que no ens agraden i han de resoldre's o desaparèixer (crítica constructiva) i que són els principals reptes per superar. A partir dels llistats 1 i 2, proposem imaginar la comunitat d'escolta que volem (somni de futur). Després convidarem a pensar i programar accions a la comunitat educativa que ajudin a aconseguir la comunitat d'escolta somiada. Per això és interessant conèixer les propostes d'activitats que presenta aquesta guia en la següent fase, i així valorar objectius, possibilitats, recursos, etc. Una vegada proposada la pluja d'idees sobre les activitats d'acció, es pot consensuar les que finalment es realitzaran i així planificar amb l'ajuda de la Fitxa 6 del Kit de l'Escolta ("En equip arribem més lluny". Full de ruta cap a una comunitat d'Escolta).
Recursos necessaris	Kit de l'Escolta: Fitxa 17 Kit de l'Escolta: Fitxa 6 Paper continu, retoladors, pòstits.

FASE 3

Acció

3.A Decàleg per activar l'escolta

Descripció de l'activitat	Elaboració d'un decàleg per promoure l'escolta activa en la comunitat educativa. Una vegada realitzades les activitats de la fase de diagnòstic i analitzats les seves dades i resultats, podem celebrar una reunió per reflexionar sobre aquests, dialogar i planificar accions. Una d'aquestes pot ser establir un llistat de recomanacions i propostes per passar a l'acció i treballar per resoldre els problemes detectats en fases anteriors. Podem fer-ho en forma de decàleg, en cartells, amb dissenys cridaners, perquè resulti fàcil d'entendre i de difondre a través de diversos canals de comunicació: cartells a passadissos i aules, al racó de l'Escolta, etc.
Recursos necessaris	Cartells, retoladors.

3.B- Per fer que ens escoltin, no cal cridar

Descripció de l'activitat	Accions de carrer. Les accions de carrer tenen com a objectiu cridar l'atenció dels mitjans de comunicació mitjançant la realització d'alguna activitat que generi una imatge curiosa, espectacular, participativa, de denúncia, etc. Són accions molt recomanables per "crear notícia". Exemples: organitzar concentracions, marxades reivindicatives, concerts, curses populars, partits de futbol, actes simbòlics, performances, etc. Serveixen per transmetre un missatge a persones adultes i també a infants i adolescents, en funció de l'edat a la qual s'adreça l'acció. En aquests casos és important definir bé el missatge: per exemple, inventar un lema o un títol original. També convé evitar l'ús de paraules que produeixin rebuig (paraules, paraules difícils d'entendre, etc.). En aquestes accions se solen emprar elements cridaners: cançons encomanadisses, estructures, dibuixos o icones que caracteritzin la vostra demanda. Per organitzar aquesta acció, trieu un indret i un suport idonis: amb megàfons en una plaça, utilitzant el fil musical per incorporar el nostre missatge en un centre comercial, cantant lemes a la porta del centre educatiu, etc. En tots els casos: • Mai perjudiqueu el mobiliari urbà, ni el medi ambient. • Assegureu-vos que no cal demanar permís a l'ajuntament si l'acció té lloc a l'espai públic. • Podeu gravar el procés de creació i compartir-lo en xarxes socials per intentar que es faci viral. • Prepareu molt bé allò que necessitareu durant l'acte: pancartes, megàfon, manualitats, objectes cridaners, samarretes (del mateix color, serigrafiades, etc.). • Tingueu en compte les circumstàncies i possibles imprevistos (els transeünts, si aquell dia hi ha una altra notícia important a la ciutat, la previsió del temps meteorològic, etc.). • Comproveu que les imatges sorgides de l'acte de carrer recullin el missatge que voleu transmetre. Altrament potser sortireu als mitjans de comunicació, però no de la forma que voldríeu. Pres de la guia de <i>Érase una Voz, NO pases, Actúa</i>, de Educo (castellà). https://www.educo.org/descarga/eraseunavoz/guia-movilizacion-erase-una-voz.pdf
---------------------------	---

Recursos necessaris	En funció de l'acció dissenyada pel grup (veure guia de mobilització <i>Érase una Voz, NO pases, Actúa</i>).
---------------------	---

3.C- Per fer que ens escoltin a través del paper, de vegades cal més que escriure

Descripció de l'activitat	Elaboració de fanzins. Els fanzins són publicacions no professionals produïdes de manera casolana, autònoma, autogestionada i publicades de manera lliure i directa a partir de fotocòpies o muntatge d'obres originals sobre un tema que interessa a la persona que els produeix. La paraula 'fanzin' procedeix de les paraules 'fan' i 'magazín' i vol dir 'revista per a fans'. El terme el va crear el 1940 Louis Russell Chauvenet. Els resultats del diagnòstic de l'escolta a la comunitat educativa i les propostes d'acció poden compartir-se amb la resta del món a través d'aquest mitjà, a partir d'idees, pensaments i sentiments personals, des de la creativitat i la llibertat de les persones que el produeixen. En aquesta mena de publicació no només s'escriu, també es retalla, es dibuixa, s'enganxen diversos materials i fins i tot es poden dissenyar divertits i innovadors mecanismes per cridar l'atenció. Els fanzins realitzats poden distribuir-se entre la comunitat educativa, en un punt de distribució o en una fira organitzada per fer conèixer la campanya "Activa l'Escolta" o altres accions de la comunitat educativa.
Recursos necessaris	Kit de l'Escolta. Fitxa 18.

Avaluació

TE.A- Identifiquem què hem après mitjançant l'escolta. Allò que ens queda per fer

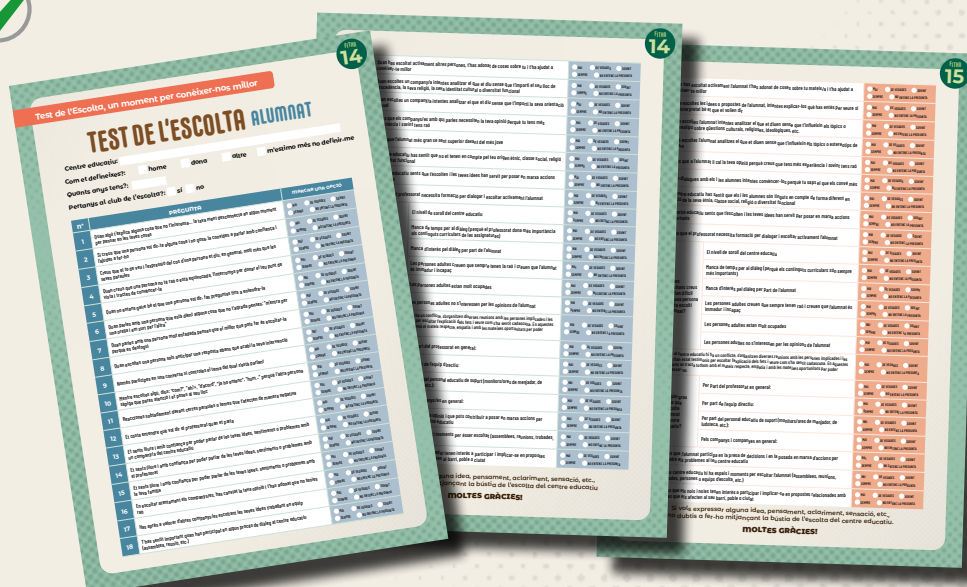
Descripció de l'activitat	Dinàmiques per registrar l'escolta activa: l'acti-escolta. En les reunions realitzades pel Club de l'Escolta o sessions de dinàmiques i jocs, proposem que hi hagi un grup de persones que valorin cada sessió de treball amb l'ajuda d'una fitxa a mode d'acta o fitxa d'observació (veure Kit de l'Escolta). Proposem que diferents persones valorin diverses qüestions. Les qüestions per observar són: - El temps: valorar el temps que parla cada persona. Per exemple, observant qui parla més, si són nois, noies, si és l'alumnat o són persones adultes (professorat, famílies, etc.), si tenen alguna característica concreta, per exemple, si són delegades, equips directius, pertanyen a algun grup de participació o de rang o autoritat, o una persona tímida que normalment no parla i s'anima a fer-ho, etc. - El cos i les emocions: es pren nota de les emocions que predominen en el grup, com van canviant i amb quines persones o continguts estan relacionades. Podem observar l'expressió corporal. Per exemple, si les persones, amb la seva expressió corporal, es mostren atentes, avorrides, disperses, cansades, enfadades, entusiasmades, etc. - El llenguatge: per detectar adultismes, qüestions de gènere, manca de respecte, ús de llenguatge inclusiu amb diferents diversitats culturals, etc., també podem prendre nota de com el to i la intensitat de les intervencions va canviant i amb quines persones o continguts estan relacionats. - Les idees: per valorar el nombre d'idees diferents que es comparteixen. Per exemple, valorar si la reunió i l'activitat gira entorn d'un sol tema caient en cercles constants o si, per contra, es van incloent diferents punts de vista, i es construeixen noves idees entre tot el grup, etc. Tota aquesta informació es pot anotar en una fitxa de sessió en forma de taula de doble entrada amb persones i temps transcorregut. L'interior de la taula es pot completar amb les icones o anotacions de cada persona observadora. Al final de la sessió es poden compartir els resultats recollits, valorar què ha passat en relació amb les diferents dimensions per valorar, proposar idees per millorar l'escolta en futures accions i/o proposar normes de funcionament per a pròximes reunions i trobades.
Recursos necessaris	Kit de l'Escolta: Fitxa 19

TE.B- Test de l'Escolta. Avaluació del canvi

Descripció de l'activitat	El Test de l'Escolta, amb avaluació del canvi. Una vegada realitzades les activitats de diagnòstic i d'acció, proposem repetir el Test de l'Escolta amb els grups participants. D'aquesta manera es pot avaluar el grau de canvi d'actituds davant les qüestions treballades. Els resultats d'aquests possibles canvis poden exposar-se gràficament per valorar-ne els aspectes positius i plantejar noves accions si sorgeixen indicadors sense canvi o amb valor negatiu, és a dir sense millora en el resultat.
Recursos necessaris	Kit de l'Escolta: Fitxa 20

TE.C- Avaluació Final

Descripció de l'activitat	Qüestionari. Per conèixer el grau de consecució d'objectius de la campanya "Activa l'Escolta", Educo dissenyarà un qüestionari facilitat al final del procés. L'objectiu d'aquesta eina serà servir de complement a d'altres de dissenyades per a l'avaluació contínua i així avaluar si s'han assolit els principals objectius de la campanya. S'avaluaran les transformacions, assoliments i impactes aconseguits en relació amb: • Possibles millores en la convivència a la comunitat educativa, • Grau de participació en el centre i la comunitat en general • Aprenentatge i canvis en el professorat • Grau de satisfacció del procés • Valoració de la metodologia i dels recursos i materials de la campanya
Recursos necessaris	Plataforma web: https://activaescucha.org/

FASE 4

Tancament, celebració i aprenentatge

4.A. Acte de carrer/comunicació

Descripció de l'activitat	Acte de carrer/comunicació. Des d'Educo es dissenyaran i proposaran diversos tipus d'accions per convidar a afegir-se a les iniciatives de fi de campanya. La finalitat serà celebrar assoliments, aprenentatges i compartir missatges de sensibilització entre els diferents centres educatius participants. Alhora, també es pretén difondre a mitjans de comunicació, prenedors de decisions (responsables de l'administració local, autonòmica, institucions públiques, etc.) i societat en general. S'informarà i convidarà a la participació en les propostes sorgides a través de la plataforma virtual Activa l'Escolta. Les accions proposades poden ser actes de carrer, trobades entre participants, campanyes de comunicació en xarxes socials, rodes de premsa, etc. A més, cada centre educatiu podrà dissenyar i dur a terme les seves pròpies accions de celebració, comunicació o reivindicació al seu centre, entorn comunitari, barri o ciutat.
Recursos necessaris	Informació publicada a la plataforma web: https://activaescucha.org/

4.B. Perquè el món ens escolti

Descripció de l'activitat:	Memòria d'aprenentatges. Proponem realitzar una audiomemòria en format audiovisual per compartir a xarxes socials, ràdio, etc., amb els assoliments i els aprenentatges. Des d'Educo donarem suport a la publicació de memòries o articles per difondre aquests assoliments i aprenentatges. Es proposen diversos formats, com per exemple audiomemòries en format audiovisual per compartir a xarxes socials, ràdio, etc., amb continguts que expliquin assoliments i aprenentatges entorn de l'escolta activa. Per exemple, es pot dissenyar una cançó amb la base d'un ritme i música facilitades per Educo, amb continguts i lletres (i fins i tot imatges) aportats pels grups que han participat en les diferents activitats de la campanya. Tots els productes realitzats es comparteixen a la plataforma web Activa l'Escolta.
Recursos necessaris	Informació publicada a la plataforma web: https://activaescucha.org/

ALTRES RECURSOS DE LA CAMpanyA

El Kit de l'Escolta

El Kit de l'Escolta és un material annex a aquesta guia. Conté **fitxes pràctiques amb informació bàsica dels continguts de la campanya i propostes concretes** per a la realització de diferents activitats (dinàmiques, jocs, tallers, fitxes d'observació i avaluació, etc.). Aquest material es pot imprimir i facilitar a l'alumnat i estarà disponible a la plataforma web.

Es recomana que abans de realitzar les activitats proposades al Kit de l'Escolta, es consulteu aquesta guia per conèixer-ne la contextualització i saber en quina fase del projecte és més recomanable realitzar cada proposta.

Plataforma en línia

La plataforma web de la campanya “Activa l’Escolta” és un espai virtual (disponible en castellà) a <https://activaescucha.org/>

En aquesta plataforma trobem les principals notícies relacionades amb la campanya “Activa l’Escolta” pel que fa a temàtiques de treball, propostes d’acció i materials educatius accessibles per a descàrrega: Guia Activa l’Escolta; Kit Activa l’Escolta; i materials de suport per desenvolupar la campanya. D’altra banda, es facilitarà un espai en què es presentaran exemples de bones pràctiques de projectes internacionals relacionats amb el dret a l’escolta, dutes a terme als països on treballa Educo.

Bibliografia i bibliografia web

Articles i llibres d'assaig

Albertí, M., y Pedrol, M. (2017). El enfoque restaurativo en el ámbito educativo. Cuando innovar la escuela es humanizarla. *Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa*, 67, 47-72.

Altimir, D. (2010). *¿Cómo escuchar a la infancia?* Editorial Octaedro.

Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of planners*, 35(4), 216-224.

Belmonte, L. T. (2005). Filosofía para niños de Mathew Lipman. Un análisis crítico y aportaciones metodológicas, a partir del Programa de Enriquecimiento Instrumental del profesor Reuven Feuerstein. *Indivisa. Boletín de estudios e investigación*, (6), 103-116.

Bernet, J. T., & Cámara, A. M. N. (2011). Participación, democracia y formación para la ciudadanía. Los consejos de infancia Participation, Democracy and Citizenship Education. Local Children's Councils. *Revista de educación*, 356, 23-43.

Casas, F. (1995). La participación de los niños y niñas en la sociedad europea. *Infancia y sociedad*, 31(32), 37-49.

Codina, A. (2007). Saber escuchar: Un intangible valioso. *Intangible capital*, (3), 176-201.

Davies, B. (2014). *Listening to children: Being and becoming*. Routledge.

Faber, A., Mazlish, E., & Coe, K. A. (1989). *Cómo hablar para que los niños escuchen y cómo escuchar para que los niños hablen*. Edivisión.

Ferrada, D., & Flecha, R. (2008). El modelo dialógico de la pedagogía: un aporte desde las experiencias de comunidades de aprendizaje. *Estudios pedagógicos (Valdivia)*, 34(1), 41-61.

Fielding, M. (2011). La voz del alumnado y la inclusión educativa: una aproximación democrática radical para el aprendizaje intergeneracional. *Revista Interuniversitaria de Formación del profesorado*, 25(1), 31-61.

Fisher, R. (2013). *El diálogo creativo en el aula*. Ediciones Morata.

Freire, P. (1970). *Pedagogía del oprimido*. Editorial Siglo XXI.

Hart, R. A. (1992). *Children's participation: From tokenism to citizenship*. Unicef.

Kaplún, M. (2010). *Una pedagogía de la comunicación* (Vol. 10). Ediciones de la Torre.

Johnson, D.W. (2016). La controversia constructiva. Argumentación, escucha y toma de decisiones razonada. Biblioteca Innovación Educativa, 14.

Motta-Ávila, J. H. (2017). La actitud de escucha, fundamento de la comunicación y la democracia en el aula. *Cuadernos de Lingüística Hispánica*, (30), 149-169.

Rosenberg, M. (2000). *Comunicación no violenta*. Editorial Alcantó.

Sepúlveda, C., & Valdés, A. M. (2008). La escuela como espacio de participación democrática. *Documento Valores UC*.

Soler, A., & Roger, C. (2020). *Niños sin etiquetas*. Editorial Paidós Ibérica.

Torralba, F. (2009). *El arte de saber escuchar*. Editorial Milenio.

Trilla, J., & Novella Cámara, A. M. (2001). Educación y participación social de la infancia. *Revista Iberoamericana de Educación (OEI)*, 2001, num. 26, p. 137-164.

Unicef. (1989). *Convención sobre los derechos del niño.*

Unicef. (2013). *Superando el adultocentrismo.* Serie Participación Adolescente Ahora, Cuadernillo 4.

Publicacions sobre dinàmiques, jocs i activitats

Boal, A. (2014). *Juegos para actores y no actores* (Vol. 60). Alba Editorial.

Garaigordobil, M. (2004). *Programa Juego 10-12 años. Juegos cooperativos y creativos para grupos de niños de 10 a 12 años.*

Madero, A., Montero, J. A., & Sánchez, I. (2014). *Stop Rumores. Manual Antirumor.* Federación Andalucía Acoge.

Meana Suárez, T. (2002). *Porque las palabras no se las lleva el viento... Por un uso no sexista de la lengua.* Ayuntamiento de Quart de Poblet. Valencia.

Rodríguez, L. (2011). *Ponele onda. Herramientas para producir radio con jóvenes.* Ediciones La Tribu.

Sátiro, A. (2020). *Jugar a pensar con niños de 3 a 4 años: Guía para educadores.* Ediciones Octaedro.

Smith, K. & otros (2013). *Guerrilla Art Kit.* Editorial Paidós.

Carter, D.A. (2009) *Los elementos del Pop-Up.* Combel Editorial.

Adreces interessants a internet

Publicacions d'Educo:

Guía de mobilització social *No pases, actúa*

<https://www.educo.org/descarga/eraseunavoz/guia-movilizacion-erase-una-voz.pdf>

La emoción de aprender a transformar. Derechos de Infancia y Participación.

https://www.educo.org/Educo/media/Documentos/La_Emocion_De_Aprender_edicion-electronica.pdf

Kit de Protecció (castellà)

<https://www.educo.org/Kit-proteccion>

Projectes antirumor:

<https://stoprumores.com/>

Elaboració de fanzins:

http://laaventuradeaprender.intef.es/documents/10184/71399/Guia-LADA_Como-hacer-un-fanzine

<https://www.monmagan.com/fanzines/como-hacer/>

<https://vimeo.com/13016476>

<https://www.youtube.com/watch?v=U1EvDKWI948>

Gairebé tots els articles, assaigs i publicacions de dinàmiques estan disponibles a internet.

I tu, escoltes?

Més informació:

info@activalaescucha.org www.activalaescucha.org